

САВЕЗНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

САВЕЗНА СКУПШТИНА

ИЗВОД ИЗ СТЕНОГРАМА

ДИСКУСИЈЕ СА СЕДНИЦА ВЕЋА ГРАЂАНА И
ВЕЋА РЕПУБЛИКА САВЕЗНЕ СКУПШТИНЕ,

ОДРЖАНИХ 26. И 27. ФЕБРУАРА 2001. ГОДИНЕ

ПОВОДОМ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О
ВРАЋАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА И КОНФИСКОВАЊА ИМОВИНЕ

ПОРОДИЦЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ

И

УКИДАЊА УКАЗА О ОДУЗИМАЊУ
ДРЖАВЉАНСТВА И ИМОВИНЕ
ПОРОДИЦИ КАРАЂОРЂЕВИЋ

Београд, фебруар 2001. године

НАПОМЕНА: Стенографске белешке дискусије које Вам шаљемо су нередиговане и неауторизоване.

ШЕФ СТЕНОГРАФСКОГ БИРОА

Славица Костадиновић

(Изводи из стенографских бележака седнице Већа грађана од 26. и 27. фебруара 2001. године):

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Прелазимо на 3. тачку дневног реда:

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ВРАЋАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА И КОНФИС-

КОВАНЕ ИМОВИНЕ ПОРОДИЦЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ

Достављени су вам:

Предлог закона и извештаји Одбора за правосуђе и савезну управу и Законодавно-правне комисије.

Влада није доставила мишљење о овом предлогу закона, али је доставила свој предлог закона, који уређује исту материју и који је следећа тачка дневног реда.

Отварам претрес закона у начелу.

ВГ 54/1 ЦЗ/ЦП

Предлагач закона није присутан.

Да ли представник Савезне владе жели реч? (Не)

Влада, дакле, не прихвата јер има свој закон.

Да ли посланик Шокловачки, као извештач Одбора за правосуђе и савезну управу, жели реч? (Није у сали)

Да ли посланик, извештач Законодавно-правне комисије, жели реч? (Није у сали)

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ:

(Упадица с места)

Тражим реч.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Нема предлагача.

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ:

(Упадица с места)

Шта ме брига што нема предлагача. Ја не тражим реч због предлагача већ због закона.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Закон о СПО-у.

У реду, изволи.

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ:

Прво, господине председниче, не можете да ниподашгавате предлагаче. Што предлагач нема ниједног посланика у овом већу ништа не значи јер има у Већу република. Закон је у нормалној процедури. О овом закону је важно да се каже нешто битно јер је у многим стварима везан и за наредни

ВГ 54/2

законски пројекат који подноси Савезна влада, с тим што овај први пројекат примат даје враћању имовине а други законски пројекат се бар привремено базира на враћању држављанства а решавање питања имовине оставља за неко будуће време. Међутим, ни један ни други закон не могу да се донесу са аспекта нашег правног поретка. Овим законом би се укидао подзаконски акт. Тај подзаконски акт већ одавно не важи. Он спада у ред тзв. Историјских правних аката. Донет је у неко давно револуционарно време, као када би сада неко покушао и хатишерифе да укида овде или да укида законе из времена Обреновића, Карађорђевића итд. То је оно што је бесмислено.

Пошто се намеравам јавити и по другом законском пројекту, овде ћу се задржати само на питању повратка имовине.

Нова власт том питању, на крајње неозбиљан начин приступа. Не може се враћати нешто што је одузето пре пола века. По томе што је то што је одузето, прво, немогуће је утврдити шта је коме одузето па се прави много већа неправда ако се некима врати а некима не врати. Друго, зато што је имовина одавно на легалан начин променила власнике. Можда то није био легитиман начин, можда није био праведан, можда није био частан, поштен, али је био легалан. Та власт која је одузимала имовину од целог света је била признавана као легална власт.

Када је реч о самим Карађорђевићима, намеће се одмах питање када су они и где стекли толику имовину? Има дневних листова који су у наставцима објављивали шта су све Крађорђевићи поседовали: палате, зграде, пољопривредно земљиште, шуме, ловишта, руднике, фабрике, акције у многим фирмама итд. Како су то Карађорђевићи стекли?

Сагласан сам с тим да треба тражити варијанту да се новопечени богаташи опорезују, да се на изванредан начин држави поврати оно што јој по праву припада а закулисним радњама је држава била ускраћена. Али, немојте ми рећи да су Карађорђевићи легално и поштено стицали своју имовину када

ВГ 54/3

нису, када је краљ Петар 1903. године дошао у Србију као претендент на престо био је, што наш народ каже, го као црквени миш - ништа није имао. То нешто што је стицао од своје цивилне листе, дакле краљевске плате, од разних добротвора, помагача, донатора, како ви то данас називате, он је подизао Оплепац. Његов син Александар од 1918. до 1934. године постао је мултимиллионер. Како? Да ли од своје цивилне листе?! Није могао од своје цивилне листе, краљ се непрекидно жалио како мало пара прима од државе, како му се из буџета мало новца одређује. Краљ је узимао провизије за разне послове од страних фирми. Краљ је, злоупотребљавајући положај, налазио донаторе, финансијере као што су то и у данашње време многи радили. Краљ је тако, за 15 година, нагомилао богатство које није приближно богатство цара Хајла Селасија, али принципијелно не заостаје много од њега.

Због тога, данас није праведно да се та имовина враћа. Није легално стечена, није часно стечена. Стечена је злоупотребом краљевске функције и не може да се враћа, поготову не сме да се враћа јер би то значило одузимање земље некадашњим безземљашима, станова некадашњим бескућницима итд. Постоји читав низ објеката који су државно добро, укључујући и Бели двор, које

је краљ укњижио на своје име а својим парама није финансирао изградњу, држава је финансирала нешто из буџета нешто разним донацијама моћних фирми оног времена. Због тога, на овакав начин не сме да се поступа.

Када је реч о самом држављанству, треба лепо и Карађорђевић и сви други Срби којима је комунистички режим отео држављанство да покажу заинтересованост да им се врати држављанство на комадићу, на малом комадићу папира да потпишу захтев министру унутрашњих послова а да министар онда, великодушно, свим тим људима, не искључујући ни Карађорђевиће одобри поновни упис у књигу држављана. Није то нешто што се десило унутар рока апсолутне застарелости или специфичне застарелости која

ВГ 54/4

се тиче управног спора ове врсте, на пример, него нешто што је увек историјски закон. Тито се на сличан начин поигравао са правом и правдом тако што је после Другог светског рата поново организовао суђење Драгутину Димитријевићу Апису и прогласио га невиним. Нити је Апис био невин, нити је краљ Александар био у праву што га је стрељао. Али, не може се нешто после 30 година преиспитивати на овај начин.

Због тога сматрам да овај закон не може да буде прихваћен. Посебно ћу говорити о овом правном аспекту питања држављанства када буде следећи законски пројекат на дневном реду.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Да ли се још ко јавља за реч?

Реч има посланик Станко Гиговић.

СТАНКО ГИГОВИЋ:

Уважено председништво, поштована господо посланици, у вези овог закона о одузимању држављанства и имовине породици Карађорђевић, одмах да се изјасним да као члан Социјалистичке народне партије Црне Горе, гласаћу да се врати држављанство породици Карађорђевић. У крајњем случају, гласаћу и да се врати имовина породици Карађорђевић, ако је то у циљу исправке неправди.

Исто тако, даме и господо, другарице и другови посланици, знамо да сви цареви и сви краљеви имовину су стицали не на начин само онако како је то примјерно сопственом раду и сопственом напору. Тога смо сви свјесни. Али, занемаримо сада, у овом тренутку, због породице Карађорђевић и ту чињеницу. Али, морамо се присјетити да је Република Југославија и Федеративна Народна Република и Социјалистичка Република Југославија законима, било на нивоу

ВГ 54/5

федерације, било на нивоу република, по основу национализације, експропријације, конфискације и других прописа одузимала имовину, некретнине и другим грађанима ове земље. Ако је та имовина одузета зарад друштвеног интереса и државног интереса, ја сам убијеђен да ти грађани, иако им је имовина невољно изузета, њесу правили такве проблеме ако је то био циљ повећање националног богатства ове земље.

ВГ 55/1 зз/љл

Међутим, дошли смо сад у фазу кад смо тај систем напустили. Прешли смо на фазу приватизације. Та имовина данас прелази у руке новокомпонованих богаташа и у мојој Црној Гори, и овде, у Србији, мислим у сваком крају ове наше земље, и данас новокомпоновани богаташа постају опет ти који се богате на рачун, да тако кажемо, сиротиње.

Господине председниче, ја апелујем и на Савезну владу, а наравно, то би био задатак и републичких влада, да се ради на закону о реституцији на свим нивоима на подручју наше земље. Јер, исправити једну неправду а не другу, плашим се да ћемо изазвати поремећене међуљудске и друштвене односе, а то не би био циљ, и не сме да буде циљ, овом парламенту него да грешке исправљамо, али да будемо принципијелни и да то буде према свима.

Нијесу оштећени само Карађорђевићи. Али, поново кажем, гласаћемо за овај закон.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Хвала.

Да ли се још неко јавља за реч?

Има реч Владан Батић?

Др ВЛАДАН БАТИЋ:

У име Посланичке групе ДОС-а јавио сам се за реч само да јавност не би била збуњена.

Дакле, за оне који нису упућени у саме текстове који у тим предлозима фигурирају, ово звучи идентично. Међутим, постоје два предлога и Посланичка група ДОС-а гласаће за други предлог који се тиче исправљања једне историјске неправде, а који се практично односи на одузимање држављанства и имовине породици Карађорђевић.

ВГ 55/2

То што неки посланици припадају странкама које у себи, у свом програму, имају крилатицу - с вером у Бога, за краља и отахбину - али онда краљеве траже међу белосветским хохштаплерима, то је право тих странака.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Хвала.

Пошто се више нико не јавља за реч, стављам на гласање Предлог закона у начелу.

Ко је за? (Један посланик)

Ко је против?

Констатујем да Веће није усвојило Предлог закона у начелу.

Молим Службу да утврди кворум, да бисмо могли наставити рад. (73 посланика)

Имамо кворум.

Прелазимо на тачку четири:

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О УКИДАЊУ УКАЗА О ОДУЗИМАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА И ИМОВИНЕ ПОРОДИЦИ КАРАЋОРЂЕВИЋ

Достављени су вам Предлог и извештај Одбора за правосуђе и савезну управу и законодавно-правне комисије.

Отварам претрес о Предлогу закона у начелу.

Дајем реч представнику предлагача.

МИРОЉУБ ЛАБУС:

Господине председниче, даме и господо, ово је Предлог закона који је Влада предложила и гласи: "Предлог закона о укидању Указа о одузимању држављанства и имовине породици Карађорђевић".

ВГ 55/3

Ово је један од закона који се бави нашом прошлошћу, односно, то је један од закона којим требамо да исправимо грешке које су учињене у прошлости.

Дана 8. марта 1947. године Президијум Председништва од три члана Народне скупштине донео је Указ којим је одузето држављанство породици Карађорђевић и уједно конфискована имовина. Тај акт је био незаконит акт.

Конфискација имовине је кривична санкција. За кривичну санкцију надлежан је само суд, на основу одговарајућег судског поступка. Тај судски поступак није био спроведен, а ипак је једна таква санкција донета. Од тада до данас, доста година смо чекали да се исправи ова неправда.

Било је питање да ли да се донесе посебан закон о томе, или да се донесе закон о укидању овог указа. Влада се определила за ово друго решење. Имала је веома јасан разлог зашто се то десило. Овим се не поништава Указ, него се укида Указ. Правна разлика је огромна. Ако се поништава један правни акт, онда никаква правна дејства више нису ваљана. Међутим, ако се укида један акт, он се укида од момента када се донесе таква одлука. Што значи, има правно дејство за будућност. На овај начин ми враћамо држављанство породици Карађорђевић. Истовремено, остављамо тренутно по страни питање имовине, шта је то што је била њихова приватна имовина.

То ћемо решити посебним законом. То ћемо решити у оквиру других случаја конфискације, било је и других случаја одузимања имовине, принудног откупа, људи који су страдали зато што су били на Голем отоку и читав низ других ствари који морају на одговарајући начин да се рашчисте.

Према томе, нема никакве бојазни да овог момента ми парцијално решимо имовинско питање. То имовинско питање биће касније решено, у склопу целокупног питања денационализације и поштовања права својине.

Значи, овде се ради о једном закону којим се укида Указ. Тај закон делује за будућност, а имовинска питања накнадно ће бити решена.

ВГ 55/4

Ми сматрамо да овај закон има велико симболијско значење. Не треба да вас подсећам, без икакве патетике, породица Карађорђевић је најпознатија српска породица. Нажалост, један број њих данас не говори течно српски, али, то је наша срамота, срамота ове земље, да је најчувенија и најпознатија породица дуго година била у изгнанству. Са овим законом ми стварамо основ да се породица Карађорђевић врати у земљу и да нормално настави своју активност.

Зато ја предлажем овом уваженом дому да усвојимо овај закон.

Хвала лепо.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Да ли посланик Шокловачки, известилац Одбора, жели реч? (Није присутан)

Да ли посланик Војиновић жели реч? (Није присутан)

Да ли неко од посланика жели реч?

Има реч господин Шешељ.

ВГ 56/1 дм/бт

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ:

Даме и господо савезни посланици, нова досовска власт се на један противустан начин одрекла континуитета Савезне Републике Југославије. Одрекао се Војислав Коштуница, председник Републике.

На основу одрицања континуитета Савезна Република Југославија је примљена, као новоформирана држава у Уједињене нације и у многе друге међународне организације. Ако се наша држава, односно власт у нашој држави одрекла континуитета, како ви можете да укидате историјске законе, шта ви имате онда са том бившом државом? Немате ништа. Што Хрватска, што Словенија, што Македонија не укида те указе? Немају ни они континуитет, а немамо ни ми. Те историјске законе не може нико да укида. Бесмислено је то што радите. Да имамо континуитет, да смо га сачували, онда би могло да се разговара, али би онда ово питање било проблематично.

Указ је, рекох малопре подзаконски правни акт. Указ је донео колективни шеф државе. Председништво Президијума Народне скупштине је тада био шеф државе. Ако треба да се укине

тај акт, онда треба да се води одређени поступак. Поступак по укидању правног акта прописан је Уставом и законом. Ова савезна скупштина то нема у својој надлежности и не може да ради нешто што није њена надлежност. Да ово није историјски моменат, онда би био надлежан на пример Уставни суд. Може и редовни суд. По овом питању, могао се водити и редовни спор, а односи шефа државе, колективног шефа државе, није вођен спор. Прошли су сви рокови.

Господин Лабус каже да није реч о поништењу, него о укидању. Да је о поништењу реч, онда би се чуда ту направила, после толиког времена, јер се онда кад се укида један правни акт, он оног момента кад је укинут - престаје да производи даље правно дејство. Али, кад се поништава, онда се поништава и све оно што је представљало његово правно дејство, заправо све правне последице његовог постојања. То није могуће да се уради. У овом случају, мислим да су само три човека жива са овога списка. Ви мртвим људима враћате држављанство. Како то можете? Може ова држава на извешан начин да се покаје што је то урађено, па да подигне споменик онима који више нису живи и да на том споменику пише - један ненародни комунистички режим их је на тај начин отерао из

ВГ 56/2

земље и оставио без ичега, а то је један вид жаљења, покајања, што би било чисто људски, хумано и сш мислим да би сви у овој скупштини прихватили. Како ви можете мртвом човеку да вратите држављанство? Има ли правника у Савезној влади?

Јесте ли Ви, господине Грубач, правник? Како је то могуће?

Наравно, постоје извесна права и мртвих људи која се тичу питања наслеђивања или заштите моралних ауторских права. Нпр., можете да браните част и углед мртвог човека тако што ћете интервенисати сваки пут кад неко повреди част и углед, али по питању одузетог држављанства, ја мислим да у светској правној историји не постоји сличан преседан да се некоме ко је већ одавно мртав враћа држављанство.

На крају крајева, колико ја знам, принц Томислав Карађорђевић је поново стекао држављанство Савезне Републике Југославије и имао је наш пасош. Он је умро као наш држављанин, са нашим пасошем. То можда знају боље они који су тада били у Савезној влади, а ви му сада поново враћате држављанство, па ће имати два држављанства. Па, можда ни то није лоше, пошто је претходни пут имао држављанство Савезне Републике Југославије која је чувала континуитет са претходном југословенском државом, а сад, посхумно, добија држављанство ове нове Савезне Републике Југославије која је раскинула са континуитетом.

Знате, ово може изгледати трагикомично да није реч о људима од крви и меса, о неким мртвим и о неким живим. Не желим ја овде ни на који начин да омаложавам краљевску породицу. Мислим да историја о сваком њеном припаднику даје свој суд и никада тај суд није апсолутно позитиван а апсолутно негативан суд. Али, ово је поигравање са правним поретком ради стицања јефтиних политичких поена.

Шта ви овим постижете?

Ви сте и сами свесни колики је проблем враћати после пола века имовину. Више од пола века, 54 године су прошле, јер ће доћи на ред онда и турски богови да им се врати имовина. Ако немате једну временску границу, онда идемо у далеку прошлост, до Немањића и до оних који су владали овде пре Немањића. Знате, бугарско царство се до Срема простирало. То је веома опасно, ако не постоји нека граница до које право делује, а

ВГ 56/3

после те границе делује само историјско и археолошко испитивање. Та граница у цивилизованом свету је 20 година. Наравно, неко жели из одређених интереса да ту границу прекорачи, али онда нас ставља пред читав низ нерешивих проблема. Немојте да се после овога појаве многи други преседани које нећемо знати да решимо ни на који начин и, чему онда ово служи, ако се на један леп, елегантан начин изјасни представник Савезне Републике Југославије. Ранији шеф државе је донео Указ, он може да прокламује да тај указ више не важи, да чланови породице могу да стекну држављанство. Ви сада, неким од њих враћате држављанство, а не знате да ли они уопште желе да им се врати држављанство.

Ови живи су, колико знамо, већ одавно страни држављани.

Принц Александар Карађорђевић је држављанин Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске. Он је и официр Уједињеног Краљевства и мислим да тешко да би ризиковао да остане без држављанства Велике Британије за љубав југословенског држављанства, ако то истовремено не значи и долазак на престо. Је ли ви на овај начин нешто прејудуцирате по питању облика владавине у нашој земљи? Што онда одмах нисте кренули на измену Устава?

Шта ово значи?

Овакав један закон донети са овако малим образложењем је крајње неозбиљно. Очигледно, правни стручњаци нису имали посла са овим законским пројектом, ово су радили прилично, у правном смислу, неуки политичари који не размишљају о последицама свог деловања. Треба да рачунате, сваки правни акт који донесе овај парламент може имати далекосежне последице у наредним деценијама.

Немојте да будете нестрпљиви, нема ограничења поводом ове тачке дневног реда, господине Мићуновићу, а не одступам од дневног реда.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Не, него немамо кворум, па онда бојим се да ...

ВГ 56/4

Др ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ:

Па, мени не треба кворум, кад говорим, господине Мићуновићу.

Да онда закључим.

Мислим да овај закон Савезне владе треба да подвуче, да онда угради нове амандмане у Закон о држављанству, и тај пројекат имамо пред собом, и да се Законом о држављанству, општим одредбама, регулише питање држављанства за све Србе и за све бивше држављане наше земље који су из било ког разлога, било када остали без држављанства. Значи, нису само краљевској породици комунисти одузимали држављанство. Многи српски имигранти су остали без држављанства. Неки су примили држављанство страних земаља, а неки су и данас апатриди. Сретао сам се са стотинама тих који су данас апатриди, који нису хтели туђ пасош, а испуњавали су све услове, рачунајући да ће једног дана моћи да се врате у своју земљу.

Овај законски пројекат треба даље либерализовати, законски пројекат о држављанству, омогућити свима који су било када оштећени по том питању, да по кратком поступку добију поново држављанство.

ВГ 57/1

А, можда сваки пут министар унутрашњих послова да организује и малу свечаност како би подстакао и друге људе, као што је то урадио у погледу једне спортскиње која нам је осветлила образ у тенису, на светском нивоу. Јел тако? Е, то може да се уради за све друге, али са озбиљним правним нормама, са општим одредбама, а не Савезна скупштина да се бави указима.

Знате у Титово време колико је било тих указа? По истом том основу сви ти други укази могу овде доћи ради укидања. Ми доносимо законе да бисмо укидали историјске Титове указе. Тито тада није био ни формално шеф државе него је било колективно Председништво Президијума Народне скупштине, Председништво Председништва, пошто је Президијум једна врста Председништва. У таквом смислу овде сте заиста једну кашу замутили, закували из које се, на озбиљан начин, не може испливати уколико Савезна влада не повуче овај законски пројекат.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Мислим да кворум немамо.

Ако министар правде жели рећи пар речи, јер и онако не можемо гласати.

МОМЧИЛО ГРУБАЧ:

Тек толико да не остане без одговора.

Аргументација коју смо чули није тачна.

Прво, не ради се о повраћају држављанства. Ово је закон којим се укида један пропис из далеке 1947. године. Дакле, ми не враћамо мртвим људима држављанство већ само укидамо један незаконит, нелегитимни и са аспекта оног времена и са данашњег аспекта још увек у нашем правном систему важећи правни пропис. Да он важи потврђује чињеница да Карађорђевићи немају држављанство и потврђује чињеница да они не могу ући ни на који начин ни под којим условима ни у један део своје бивше неправилно конфисковане и незаконито конфисковане имовине.

Дакле, тај пропис који је, као што неко рече, малопре, наказа у нашем систему, мора бити из правног система елиминисан. Ми га више не можемо трпети у новим односима у којима почињемо да градимо правну државу. Ми се овога и оваквих прописа морамо

мш/мб

ВГ 57.2

ослободити.

Није тачно ни то да за ову интервенцију није средство доношења закона и да то не спада у компетенцију Скупштине.

Указ, који је у питању, се не може укинути указом који данас имамо у правном систему и који је у надлежности представника Републике. По данашњем Уставу председник Републике може углавном интервенисати само кад поставља амбасадоре, проглашава законе и више никада. Он указе ове врсте својим указом не може укидати. Исто тако, није сигуран пут ни интервенција Уставног суда јер је велико питање правне природе овог акта да ли је он општи или појединачни акт. Председништво Президијума ФНРЈ из 1947. године било је нека врста и законодавног извршног органа. Оно је имало узор у руској организацији власти. Због тога се не може уподобити ни данашњој Скупштини ни данашњој Влади. Имао је компетенције и извршног органа, истовремено и неке компетенције законодавног органа пренете од Скупштине на тај орган.

Једини пут да исправимо ову неправду, овај монструм од правног прописа, је да га укинемо посебним законом. То је била аргументација Савезне владе да предложи Скупштини доношење овог закона. У том погледу нема никакве дилеме.

Питање обештећења се не третира овим законом. Ми смо рекли да ћемо то питање расправити посебним законом. То налаже демократски принцип који не трпи да неко добије првенство, да неко добије предност, бенефицију у односу на остале законе. Кад будемо обештећење предвиђали, давали, и свима осталима који се налазе у сличним ситуацијама, тада ћемо једним посебним законом решити. То јесте сложен посао. Због тога га не решавамо сада. Све земље у транзицији отвориле су питање обештећења. Нама нема суочавања са прошлошћу ако и ми то питање не отворимо.

Када ће то обештећење бити, колико ће се обештећење реализовати, који су начини, који су услови, који су рокови за завршетак тог мукотрпног посла, то је задатак који треба да буде решен приликом доношења тог посебног закона.

ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ:

Реплика.

Даме и господа, овде нам се намеће питање зашто савезни

ВГ 57/3

министар правде није изашао са законским пројектом којим би се укинула Одлука Другог заседања АВНОЈ-а, па би много више имало смисла. Што то нису урадили? Зато што је реч о једном историјском правном акту, квази правном акту, незаконитом акту, како ви кажете, али он одавно није у правном промету. Ни Указ о одузимању држављанства и имовине породици Карађорђевић, иако је произвео правне последице, крајње ригидне правне последице, одавно није у правном промету. Кад је 1992. године донет Устав Савезне Републике Југославије, а то је и данас једини важећи Устав кога се морамо држати, донесен је и Уставни закон који је тачно прописао који закони из претходног периода и даље важе и у ком року морају да се прилагоде новим уставним одредбама, уколико нису у сагласности. Јел тако? Па смо ми некада и одлагали овде те рокове, продужавали итд. А, тај закон, он и не помиње. За овај устав тај указ о коме ви говорите не постоји. Тај указ који ви данас скупштинском одлуком желите да укинете, релевантан је искључиво за историју, за историчаре. За правнике није релевантан. Он је произвео последице. Укидали га ви, не укидали, те последице се не могу исправити.

Зато је бесмислено да се тај закон данас доноси. Јер, ако ви мислите да ублажите један очајан утисак који у јавности оставља овај закон о амнестији који сте малопре изгласали, тако што ћете јавности замазати очи враћајући држављанство Карађорђевићима, а то нема никаквог суштинског ефекта, онда то заиста није озбиљно од Савезне владе.

Повуците овај закон а припремите додатне амандмане за Закон о држављанству који ће сутра доћи на дневни ред, који смо и тако мислили да изгласамо, да за њега гласамо, са неким допунским амандманима. Он би био још коректнији. Не би само обухватио Карађорђевиће него и све друге бивше наше држављане којима је комунистички режим отео држављанство.

ПРЕДСЕДНИК проф. др ДРАГОЉУБ МИЋУНОВИЋ:

Ова занимљива правна расправа мислим да у овом часу, кад немамо кворум, може бити обустављена.

Пошто немамо кворум, не можемо гласати, седница се наставља сутра у 11 часова.

(Седница је прекинута у 19 часова и 53 минута)

ВГ 58/1 СЉ/КВ

**НАСТАВАК
СЕДНИЦЕ ВЕЋА ГРАЂАНА САВЕЗНЕ СКУПШТИНЕ
ОДРЖАНЕ 27. ФЕБРУАРА 2001. ГОДИНЕ, СА ПОЧЕТКОМ У 11,27 Ч**

Седницу је отворио и њоме председавао Милутин Ојданић, заменик председника Већа грађана Савезне скупштине.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Поштовани савезни посланици, стекли су се услови да наставимо са радом.

Али, прије него што дам ријеч првом дискусанту, само да вас обавијестим да проф. Мићуновић данас неће бити присутан због смртог случаја у породици.

И, друго, хтио бих да обавијестим да су за данашње засједање одсуство пријавили посланици Бала Лајош и Милорад Савичевић.

Можемо да наставимо са нашим редовним радом.

На дневном реду је, да подсетим, само 4. тачка дневног реда:

**ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О УКИДАЊУ УКАЗА О ОДУЗИМАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА И
ИМОВИНЕ ПОРОДИЦИ КАРАЂОРЂЕВИЋ**

Ми смо јуче започели претрес.

Ко се даље јавља за ријеч у наставку рада?

Изволите, посланик Јоксимовић.

ОБРЕН ЈОКСИМОВИЋ:

Даме и господа савезни посланици, кад је реч о једном оваквом пројекту, о једном закону који треба да исправи једну од безбројних историјских неправди, онда може постојати много различитих дилема. Можда су неки од говорника, који су овде говорили, делимично и у праву, јер ми морамо да знамо о чему и о коме се овде, у ствари, ради.

Реч је о најзначајнијој и најпознатијој српској породици. Реч је о Карађорђевићима. Реч је о некоме ко је, као и многи, незграпном - то су они говорили

ВГ 58/2

“ненародном, нељудском” политиком, актима, указима - лишен основног права, права на своју отаџбину. Замислите, потомци Карађорђевићи, династичка, једина династичка српска породица која је преживела, лишена је права на отаџбину. Ми сад у овом парламенту треба да једним законом поништиме Указ којим је то урађено.

Силом, мимо свих закона, мимо свих људских права, комунисти су дошли на власт, и то нису дошли победом, као што се говорило, општенародним устанком, него са Стаљиновим тенковима, силом која је окупира Србију и држала је 50 година и можда више у покорности, забрањујући и основна људска права, као што је право на своју отаџбину. Не можемо се руководити у овом моменту само тиме да и други нису добили своје право на држављанство. Наравно да ћемо донети законе, радићемо на томе да свима, којима је одузето право, буде враћено, али ја мислим да у овом нашем свакодневном животу постоје и неки приоритети, неке предности.

Ми морамо предњачити бар у нечему, бар своје вредности, бар своје историјске вредности морамо да поштујемо. Ако не поштујемо настављаче лозе једног од отаца спске слободе, ако заборављамо Сретење 1804, заборавићемо и све ратове које смо у историји водили и све победе које смо извојевали и све битке које смо изгубили, заборавићемо на свој корен.

Ми не смемо, заиста не смемо да имамо дилему да ли један овакав закон треба да буде усвојен или не. Закон, као закон, може да има својих мана, својих недостатака који су коректибилни или нису коректибилни, али он треба да буде донесен да бисмо себи и свима другима показали како смо у стању, заиста у стању да сагледамо шта је право, а шта није право, шта је вредно, а шта није вредно.

Ако најважнија, најпознатија од српских породица не буде исправљањем једне историјске неправде једноставно дошла тамо где јој припада њено историјско место, онда ми заиста, као народ, морамо да се замислимо шта ми то радимо? Које су то вредности које ми имамо, ако немамо снаге да исправимо једну тако ружну историјску неправду?

Мислим да у том контексту треба да сагледамо Закон, који данас треба да усвојимо и да у том контексту и даље размишљамо кад се буде решавало питање и њиховог наслеђа и наслеђа других, који су сличним законима, сличним указима лишени и образа и достојанства и права на отаџбину и права на имовину.

ВГ 58/3

Хвала лепо.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Јоксимовићу.

Ријеч има посланик Гавриловић.

СЛОБОДАН ГАВРИЛОВИЋ:

Поштоване колеге посланици, осјећам обавезу да изговорим неколико речи - више истине и историје ради.

У своје време кад се престолонаследник Александар појавио први пут у Југославији 1991. године, имао сам ту част да будем у Организационом одбору за његов дочек и знам, сећам се бројних разговора које смо водили с њим тада и након тога. Његова голема жеља је била да се врати у ову државу, али да у време када он буде добијао држављанство и своју имовину, то буде омогућено и свим другим грађанима под истим условима, и тада сам заиста видео да је реч о човеку који не мисли само о себи лично, чак не и о само о својој породици, већ пре свега своје место и историјску породицу ставља у контекст свих грађана у Србији и Југославији под пуном равноправношћу.

Отуда ми се чини да и у овом дому данас овакву одлуку, као увод у обесмишљавање нечега што је некада учињено, треба да с једним заједничким напором урадимо, без обзира на идеолошке, без обзира на политичке, без обзира на било које друге разлике међу нама и да тиме покажемо да је оно од античке Грчке изгон из отахбине, као најтежа казна која може бити неком дата, да је никад не применимо, као људи и народни представници у било ком систему власти, а посебно не у оном који желимо да градимо на основама правне државе и на основама једног демократског уређења у којем можемо сви те благодети, бар подједнако, уживати када је реч о елементарним грађанским правима и слободама, када је реч о држављанству и имовини.

ВГ 59/1 дм/љл

Отуда овај закон ми се чини само уводом у оно што треба учинити, што је можда озбиљнија ствар, много тежа и која ће можда бити дугорочнија, а односи се на имовину. Овим законом је предвиђено да се то питање регулише посебним законом. Знамо да ће ту бити великих проблема, али је веома важно да покажемо да ако држава не може да обезбеди апсолутно обештећење, у овом тренутку нека то буде и за некакав дуги период, али једну јасну представу да имамо, да не можемо се односити и улазити у процесе нове својинске трансформације, а да поново приватизујемо оне ствари које су већ биле приватно власништво.

Зато вас као колеге посланике позивам да овом закону заиста приђемо заједнички и одговорно, као народни посланици, а не као представници појединачних политичких групација, где можемо то исказивати у неким другим елементима око којих се споримо с правом или без њега.

Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Гавриловићу.

Реч има посланик Војиновић.

СЛАВИША ВОЈИНОВИЋ:

Поштовани председавајући, поштовани савезни посланици, српски народ је у веку, који је иза нас, био жртва одређене политичке идеологије. Од средине прошлог века били смо, нажалост, сведоци, а и наши преци, управо те околности да је једна идеологија која је наметнута српском народу довела српски народ до на руб пропасти, да тако кажем, довела га је у ситуацију да с краја прошлог века умногоне су била доведена елементарна питања државности и битисања нашег народа на овим просторима.

ВГ 59/2

Идеологија која је наметнута имала је много негативних последица и много негативних плодова по наш национални интегритет и по нас уопште као нацију.

Данас, имајући у виду овај закон који је предложен и о коме разговарамо, исправљамо само део оне неправде која је учињена свеукупно српском народу, наравно, овог пута као симбол, кроз породицу и династију Карађорђевића.

Дилеме које су се појавиле у томе да ли се формално-правно ова ситуација и тај догађај који нас је умногоне оптеретио, нас и нашу националну савест, да ли је то исправан начин или је било могуће овај проблем решити кроз институцију правосуђа, кроз уставни суд или на неки други начин.

Ми, свесни околности да овај парламент представља израз наше националне и политичке воље, сматрамо да је најадекватније место да се о овој неправди каже пар речи на овом скупу, а наравно да овај орган и ова институција исправи ту историјску неправду, једну од многих у низу. И, наравно, поштовали смо и оно што је, да тако кажем, воља и интерес живих чланова породице Карађорђевића, оних који су данас, нажалост, не међу нама, него негде у свету, а надам се да ће се брзо вратити, да ту неправду исправимо поступно и на начин који ће их сврстати у ред једнаких грађана у другом смислу, а то је у смислу имовине и материјалних ствари. Дакле, начин да се овоме приступи је управо тај. Ми смо, управо вођени тим циљем и жељом да на тај начин исправимо једну неправду, учинили да је овај закон какав је на дневном реду нашег данашњег заседања.

Дакле, потребно је због симболике и због историјске тежине коју имамо као чланови Парламента и као представници народа да један ружан гест, апсолутно незаконит, потпуно сродан оном времену у коме је и донет, а то је да се радило о грубој сили, о нечему што је био континуитет вишегодишњег настојања Комунистичке партије, тј тадашњег, је ли тако, пријатеља интернационале да на ове просторе уведу систем који је нас као народ довео умногоне у ситуацију у којој смо се нашли. Дакле, ово је један од елементарних

ВГ 59/3

тренутака, ружних по нас, је управо доношење једног таквог акта који је предмет укидања овог закона који је на дневном реду.

Ми ћемо на овај начин исправити део неправде, али надам се да ћемо у континуитету, значи, у низу будућих догађаја у току рада овог парламента се исправљати многе друге неправде и да ћемо у наредном периоду као држава, друштво и народ имати чиме да се поносимо и да радимо у интересу свог народа, а не никаквих идеолошких, светских, интерконтиненталних или како већ да их назовем идеологија које су нам нанеле много, много зла.

Позивам вас да сви прихватимо један овакав предлог закона, да гласамо за, да учинимо један мали корак за себе, да дигнемо своје достојанство и да себе вратимо ономе где смо

зауостављени у историјском току од 1940 и неке године, па на овамо. Верујем да и ви исто верујете у то.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Војиновићу.

Ријеч има посланик Љиљана Чолић.

ЉИЉАНА ЧОЛИЋ:

Опште је познато да је династија Карађорђевића југословенска државотворна династија, да је то наша народна династија и док смо имали нашу народну династију имали смо и нашу стабилну светосавску народну цркву, имали смо и нашу стабилну народну војску и никакви закони о амнестији нису нам били потребни.

Данас, када претемељујемо нашу државу, када настојимо да изградимо једну стабилну демократску кућу, мислим да је основни ред да, пре свега, само извориште реке наше државности вратимо у њене природне токове.

ВГ 60/1 јм/бт

Дакле, ово је један сасвим логични и природни чин, без чијег почетка не можемо наставити даље демократизацију нашег друштва и државе.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Чолић.

Ријеч има савезни посланик Ивица Дачић.

ИВИЦА ДАЧИЋ:

Даме и господо, надам се да ово није тема око које ћемо се шамарати, пошто је историјска тема. Мају сигурно не би ошамарио.

Даме и господо савезни посланици, закон о коме данас разговарамо сигурно спада у ред историјских закона, како је овде већ речено. Да не улазимо у полемике да ли је потребно доносити закон о укидању једног указа итд, желео бих суштински да кажем неколико речи о причи која се овде чује.

Прво, држављанство породици Карађорђевић - мислим да то питање нико из Социјалистичке партије Србије није у протеклих десет година никада није спорио, нити оспоравао. Ту спора нема. Уосталом и Томислав Карађорђевић је умро на свом некадашњем имању овде у Србији, под влашћу Слободана Милошевића.

Друго, око имовине - овде бих подржао став који сам прочитао у новинама, то је доказ да ја лично, а надам се и посланици из Партије којој припадам, подржавају све оно што ДОС мисли, што је исправно и што је логично. Господин Швабић, не знам којој странци припада, мислим да је

Социјалдемократије, потпредседник Скупштине Србије је изјавио да је спорно питање имовине Карађорђевића. Зашто?

Рекао је да је Александар Карађорђевић “имао апанажу из државног буџета већу од тадашње апанаже председника Сједињених Америчких Држава”. Дакле, залажем се за то да се питање имовине реши на поштен начин. Не може се данас оспоравати имовина неким данашњим функционерима, а некима који су били функционери пре 50 или 100 година се то прихвата као свршен чин.

ВГ 60/2

Дакле, питање држављанства и имовине се мора решити равноправно са свима осталима. Много је држављана Југославије, чини ми се, којима је држављанство на овакав начин било одузето или ускраћено после другог светског рата и надам се и желим да се то реши на јединствен начин а и да ће питање имовине бити решено равноправно за све.

Желео бих да дам неколико рефлексива на ову тему.

Заиста је симпатично да се представници Демократске опозиције Србије, без обзира да ли су монархисти или републиканци, диве породици Карађорђевић. Међутим, нисам још никога чуо ко је у протеклих десет година говорио о томе да наша држава треба да има Карађорђевог начин опхођења у међународној и унутрашњој политици, већ су сви говорили о великој памети Милоша Обреновића.

Где је сада, даме и господо, друга велика краљевска породица у Србији - породица Обреновића? Ко је за то крив? То је, нажалост, та позната српска неслога. И данас после неколико векова имамо ту ситуацију да једноставно борба за власт представља борбу на живот и смрт.

Потсетио би на још једну ствар.

Петар Карађорђевић је 1941. године побегао из Краљевине Југославије када је Хитлер напао Југославију. То није у складу са политиком и понашањем његових предака. Тај податак се, чини ми се, овде не сме запоставити.

Око питања - монархија или република, наравно, Социјалистичка партија Србије је републиканска партија, ми смо за републику. Ми смо за изборног краља, за изборног монарха. Ако ме данас питате - Коштуница или Александар Карађорђевић, увек Коштуница. Али, желео бих овде да изнесем једно суштинско размишљање, као што је неко рекао, не због нас који седимо овде, него због оних који ће можда читати записнике са ових седница, уколико они опет некада не буду запаљени.

Дакле, највећу штету српском народу у 20. веку, не знам да ли се са тим слажу чак и моје колеге из Социјалистичке партије Србије, али то је моје право да тако мислим, ја тако мислим и тако говорим, је направила идеологија братства, а касније и Титовог јединства са онима који нам никада нису били браћа. Ту Југославију, даме и господо, је 1918. године направила породица Карађорђевић. Уместо да направимо краљевину Србију

ВГ 60/3

и Црну Гору као силе победнице првог светског рата, направили смо Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, где нисмо омеђили српски и црногорски национални простор, нисмо ушли у “брак” онако да би смо се на прави начин “развели” и зато је било и потпуно нормално да 1990. и 1992.

године, када се “брак” распадао, Срби нису знали шта су у “брак” унели јер су се тако понашали и Карађорђевићи и Јосип Броз Тито и српски комунисти после другог светског рата.

Молим вас, даме и господо, зато немојмо причати о идеологији Карађорђевића у 20. веку. Она је нанела, заједно са настављачима те исте идеологије, велике штете српском народу. Узмите само податак да је краљ Александар, исто као и Јосип Броз Тито, био кум сваком деветом албанском детету. Узмимо податак, имате у Предлогу Закона, ко су и како се зову деца српскг краља. То је та идеологија братства и јединства. Зову се Петар, Томислав и Андреј.

ВГ 61/1 мб/33

Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца. Та политичка братства и јединства са онима који нам никада нису били браћа је нанела највећу штету српском и црногорском народу у XX веку, даме и господо. Овим то не можемо амнестирати, да ли то били краљеви, да ли то били комунисти, да ли то били сада неки други, свеједно. Хвала лепо.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Дачићу.

Има реч Зоран Живковић, министар.

ЗОРАН ЖИВКОВИЋ:

Даме и господо, ја се јављам други пут, без велике намере, али нисам могао да одолим у односу на оно што је мој претходник говорио. Ја сам проверио код колега из ДСС и Социјалдемократије, из Нове Србије и из осталих странака, неће вас примити ни у једну странку ако се нудите овако.

Друго, што се тиче држављанства породице Карађорђевић, није тачно да су имали држављанство до данас и немају га, и није тачно да то нико није доводио у питање. Јесте. И ви сте, колико се сећам, били посланик овде у више мандата, па сте могли, или са те позиције, или са неке друге позиције, да омогућите тој породици да има држављанство.

Што се тиче имовине, као што јасно пише у овом закону, стварно је смешно да ја вама објашњавам шта пише у закону. Имовина је тема којом се не бави овај закон, него се ту јасно наводи да ће другим законом бити решено питање имовине.

Што се тиче династије Обреновић, њима Карађорђевићи нису одузели држављанство кад су преузели власт, па зато то сада није тема. И немојте да се перете од наслеђа и немојте да се перете од наслеђа Савеза комуниста или КПЈ, и немојте сада овде, после 50 година да правите обрачун са Јосипом Брозом и са

ВГ 61/2

српским комунистима. Ви сте и природни, и формални наследници КПЈ и Савеза комуниста Србије и Југославије. То никада нисте рекли, да то није тачно. Можете да питате многе ваше старије колеге који и дан данас мисле то исто и немојте да покушавате да сада спасавате своју будућност. У демократској Србији и демократској Југославији ће бити места за све, као што сам јуче рекао, па и за вас. Хвала лепо.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем.

Има реч посланик Јоксимовић.

ОБРЕН ЈОКСИМОВИЋ:

Учинило ми се, а ви ћете ме исправити, даме и господо, ако сам погрешно, да се један део дискусије господина Дачића односио на моје излагање. Зато сам се јавио за реч. Не можете Ви, господине Дачићу, повлачити никакву паралелу између породице Карађорђевић и династије Броз. Ви сте то овде покушали врло вешто да упакујете. Ни мање, ни више, него је династија Карађорђевић крива за појаву Јосипа Броза. То је једна врло наопака замена теза и аргументације.

Породица Карађорђевић је најпознатија српска породица. Има живе потомке. Породица Обреновића, као једна од најпознатијих српских породица нема своје живе потомке и не можемо им враћати, а није им указом узето држављанство и право на отаџбину. А што се тиче Вашег права да ламентирате над Јосипом Брозом, ја ћу сада да Вам кажем следеће. Јосип Броз је дошао у ову земљу Стаљиновим методима и приступима и Стаљиновим пословањем по Балкану, и на његовим гвозденим тенковима дојашио и зајашио на грбачу српског народа. И ви сте здушно подржавали ту идеологију све до данас и противили сте се жестоко кад смо пожелели да променимо празнике. Славили сте празник Републике из Јајца, који је Јосип Броз донео у ову земљу. Овде сте причали свима нама како сте ви правни наследници његове партије, а сад га

ВГ 61/3

одједном некаквом чудном метаморфозом нападате. То је ваше право да промените политичко мишљење, наравно, и да промените мишљење уопште, али не можете нас сада убеђивати овде како су Карађорђевићи криви што су Јосип Броз и његова политика дошли на ове просторе. Срамота је за српски народ, заиста, што је тај Јосип Броз био узор једно време српском народу, али је срамота за српски народ и што његова најпознатија породица нема права на отаџбину. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем.

Ивица Дачић, реплика.

Можда сам посланику Јоксимовићу дао реч мимо Пословника, али то је моја грешка. Зато, изволите и Ви са репликом.

ИВИЦА ДАЧИЋ:

Даме и господо, нисам ни по једној конкретной дискусији желео да изазовем реплику. Ја износим свој став. Знам да се са мојим ставом, можда, не слажу и посланици моје партије, али знам да се са овим што сам рекао слаже већина нашег народа, не зато што ја имам нешто против Карађорђевића, или Јосипа Броза. Па смешно је да ме ви за то оптужујете, јер сам рођен, не знам колико тачно година, после стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Дакле, рођен сам 48

година после тога и 21 годину после Титовог доласка на власт у СФРЈ, односно како се тада звала, више не знам.

Ја сам говорио са једног историјског аспекта, да је идеја о стварању Југославије била погрешна, јер није била заснована на удруживању национално омеђених територија Срба, Хрвата и Словенаца. Ту Југославију није створио Тито, него су је створили Карађорђевићи. Тито је само наставио. Уз помоћ српских комуниста 1945. године су исписане и границе и све остало. Дакле, и

ВГ 61/4

Срби су остали да живе ван своје матичне државе, а подсетио бих да су и у време Краљевине Југославије Срби били подељени у неколико бановина, а Хрватска је имала само једну хрватску бановину. Према томе, не бих желео да изазивам било какве реплике што се тиче наследства са бившом Комунистичком партијом, ја апсолутно подржавам оно што сте рели прошлог пута приликом доношења Закона о имовини, да ми нисмо једини правни наследници Савеза комуниста. То сте сви ви, даме и господо.

ВГ 62/1 МШ/КВ

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Реплика - Јоксимовић.

ОБРЕН ЈОКСИМОВИЋ:

Ви покушавате, господине Дачићу, да објасните нешто што бисте могли да објасните у једној другачијој конотацији или можда са другачијом аргументацијом, али Ви то нећете.

Ако је све то тако, као што Ви говорите, и ако је то Ваше мишљење, објасните једну једноставну ствар. Зашто сам ја ових 10 година био прогнан? Зашто је моја породица била таоц Вашег режима и зашто сте Ви идеологију Јосипа Броза задржали као своју и бранили је оружјем? Ми смо против вашег оружја, у више наврата, ишли голоруки. Ми смо ушли у Скупштину на уштрб вашег оружја.

Објасните овде са ове говорнице ако то све не стоји и ако је ваша идеологија таква каква јесте и ако Ви заиста мислите тако како говорите, зашто сте онда морали вашу идеологију односно Брозову идеологију да браните оружјем? То се, наравно, односи и на врх ваше партије и вашег руководства.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем.

Реч има Ивица Дачић.

ИВИЦА ДАЧИЋ:

Даме и господа, за ово треба да служи Скупштина, да се ми убеђујемо, а не да се шамарамо, чак и ако другачије мислимо. Према томе, хоћу само да кажем, да нема телевизијског преноса. Нисам се ни јављао због телевизијског преноса да бисмо убирали неке политичке поене. Ово што причам овде, причам свуда. Мислим да нема потребе да око тога даље образлажемо. Нисмо ми десет година бранили Титову Југославију. Ми смо се десет година борили против последица и прве и друге Југославије и Карађорђевићеве и Титове. Дакле, да пробамо да заштитимо српски народ који је остао ван граница Србије и Црне Горе и због једне и због друге Југославије.

ВГ 62/2

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Ријеч има посланик Топлица.

Изволите.

ТОПЛИЦА ЂОРЂЕВИЋ:

Господине председниче, даме и господа посланици, излазим да кажем неку реч са великим задовољством што смо дошли до тренутка да коначно исправимо једну велику историјску неправду - неправду која је, пре свега, нанета српском народу и грађанима који у Србији живе и неправду која је затим нанета и најславнијој српској породици која још увек има потомке.

Данашњи дан је, за разлику од многих у којима живимо у последњих 10 година, заиста историјски тренутак. Видим да у скупштини постоји одговарајућа већина да се овакав закон донесе. Ово је тренутак после кога ће престати овакве полемике у којима су неки моји пријатељи данас учествовали. На данашњи дан ми ћемо коначно исправити најважнију грешку која је направљена у прошлости овом народу а то је грешка да смо прекинули континуитет са оним што се зове српска традиција и српска историја. То је најважнији континуитет који нисмо смели да дозволимо никада, нити ће било када у будућности то смети да се дозволи. Сваки други континуитет је секундаран. Сваки други континуитет је мање важан.

Најважније је да се вратимо својој традицији, да се вратимо својој историји и да све заслужена у нашој историји чувамо на пиједесталу оних који ће чувати нашу националну свест и који ће чувати државност наше државе.

Због тога сам заиста веома задовољан. Због тога сматрам да је ово дан у коме ћемо учинити значајну историјску ствар.

Зато позивам све посланике, и оне који су до сада можда другачије о томе мислили, да данас једногласно донесемо закон којим се враћа држављанство, тј. Укида Указ због којих они то држављанство немају, као симбол и порука свим нашим Србима и другим грађанима Србије који живе у свету, као дијаспора, да се могу слободно вратити у своју земљу и да се све несреће које су до сада доживели, да смо им ми на изврстан начин показали да тај режим који их је прогањао заиста и не заслужује боље него да се са историјске сцене обрише.

ВГ 62/3

На овај начин ћемо уклонити и све сумње о томе да ли је Јосип Броз и његови настављачи био штетник за наше народе на овом простору и за српски народ такође и ко је заиста традиција на којој треба да се ослањамо.

Зато вас још једном позивам да једногласно усвојимо овај закон.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Топлици.

Реч има посланик Мирко Бајић.

МИРКО БАЈИЋ:

Даме и господа савезни посланици, гледано са историјског аспекта, многе су неправде учињене српском народу и другим народима који живе на овим просторима. Неке од тих неправди, ја верујем многе, биће исправљене, али вероватно ће бити много оних учињених неправди које нажалост и неће моћи бити исправљене. На срећу, догодило се нешто што омогућује да се неправде исправљају. Ми то управо и овим чином који је управо данас пред нама, усвајањем овог предлога закона, чинимо. Промене се дешавају. Неке промене су требале и много пре да се десе. Неке се можда неће ни остварити, али на срећу дешавају се. Неке су природне, неке имају своју логику. Има и таквих промена које се дешавају које су и неприродне и немају неку логику ако се мало дубље у то загледа. Једна од таквих промена је и метаморфоза коју смо малопре имали прилике да чујемо од стране господина Ивице Дачића који је, ево, почео да мисли као ДОС. Ја не верујем у то да је господин Дачић почео да мисли као ДОС. Не бих ни волео да се могу те две ствари изједначавати јер би то онда бацило сенку на много онога што се у ДОС-у чини.

Мислим да је и касно за такве промене, као што их је наговестио или покушао да нас убеди у њих господин Дачић, јер такве промене нису природне.

Јавио сам се за реч да прокоментаришем управо те околности и једну изречену ствар коју је господин Дачић малочас овде изнео а то је да је учињена историјска неправда или неправда стварањем Југославије 1918. године, претпостављам да је мислио и даље, тако је у том контексту и говорио, и 1945.

Постављам питање господину Дачићу и вама који сте на левој страни, коју сте ви то онда Југославију бранили читаво ово време ових 10 година? Убеђивали сте

ВГ 62/4

грађане Србије и све нас, као грађане Србије, да браните Југославију и данас то исто тврдите. Сећам се још давно када је све почело, када је тадашњи председник Председништва бивше Југославије рекао једном приликом, на телевизији, запамтио сам тачно када је то било у једном дневнику: “нека Словенци само иду, они нас не занимају, ми бранимо Југославију”. Први пут сам се тада ја запитао коју Југославију ви браните? Коју сте ви Југославију бранили после, када је било мало мања, па још мања, па још мања? Бранили би је ваљда до Дедиња док се не би окружили на оном фамозном поседу и то би можда звали Југославијом, да је браните. Нисте ви бранили никада Југославију. Ви сте бранили сопствену власт. Ви сте бранили своје привилегије. Ви и данас говорите овде зато што желите да сачувате те привилегије и што живите у неком лажном убеђењу да ћете сачувати или вратили своју власт.

ВГ 63/1 сл/љл

У томе је поента и то је истина. На срећу, ми данас разговарамо о другим стварима, разговарамо о исправљању једне историјске неправде. Усвајањем овог закона, то ће бити и учињено.

Вероватно и не би требало много говорити о том закону, јер је доношење једног оваквог закона природна промена, природна ствар и исправљане једне неправде која је учињена, и вероватно и не би било потребе да се много о томе говори и када не би било оваквих институција и оваквих мишљења, која смо овде мало час чули.

Ја се придружујем захтеву или потреби да се овај закон донесе и, наравно, да не изједначавам доношење, при томе, овог закона са оним што ће да уследи, а то је и доношење закона о исправљању друге неправде, а то је о враћању имовине.

И ту би још један коментар само дао, и тиме ћу завршити. Изједначити питање имовине Карађорђевића или онога што је учињено у таквим неправдама као што је ова и данашњих функционера, као што смо то чули данас овде на говорници, је још једна заиста невероватна ствар. Надам се, убеђен сам у то, и очекујем то да ће данашњи функционери итекако морати да одговарају на питање: Како су стекли имовину? И да је неће сачувати на начин како је, наравно, стекли и немају право да је сачувају.

Хвала лепо.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Бајићу.

Ријеч има савезни посланик Батић.

ВГ 63/2

ВЛАДАН БАТИЋ:

Даме и господа народни посланици, овај парламент, као и Скупштина Републике Србије, нажалост, морају да се баве исправљањем разних историјских неправди које нам је оставио бивши режим и идеолошки преци људи из бившег режима, који се сад - то по први пут чујемо - одричу својих идеолошких предака, као што су неки, чија је, као што сам јуче рекао, крилатица: "С вером у Бога, за краља и отахбину", одричу се краља.

Идеолошки потомци Јосипа Броза одричу се Јосипа Броза. Е, зато је и дошло до промене власти - што ви не верујете ни у оне чија идеологија је инкорпорирана у ваше партијске програме, и зато је народ на изборима рекао оно што је рекао.

Да исправимо све историјске неправде, које су починили бивши режими, морали би да будемо у непрестаном заседању. Ово је један од закона којим се исправља једна од највећих неправди - одузимање држављанства оним људима чији су преци успоставили темеље ове државе у којој и данас живимо.

Дакле, чули смо јуче флоскуле да се то може уредити управним спором, спором пред Уставним судом. То су изговорили неки бивши професори Правног факултета, и хвала је Богу што су бивши, јер то што су они рекли знају боље и они који су понекад прошли поред Правног факултета. Према томе, ради се о једној елементарној ствари, о праву да се онима којима је једном противзаконитом уредбом, једним противзаконитим указом одузето држављанство, то држављанство буде враћено. Мислим да је свака полемика заиста сувишна.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем.

Изволите.

ВГ 63/3

ВУКИЋ ВУКОСАВЉЕВИЋ:

Даме и господа посланици, нисам мислио да се јављам по овој тачки за реч, али ме стање и збивања, која се дешавају у сали, натерало на то.

Натерало ме на то што сте стално говорили да ми вршимо опструкцију у раду овог парламента и да одуговлачимо доношење неких закона. Сада на делу можете да видите ко врши опструкцију и ко се бави таквим пословима.

Јер, шта се ради? Цело време, знајући да немате довољно гласова да изгласате овај закон, сабирајући, пребирајући, бројећи, покушавате да једном реториком добијете у времену како би довели још ваших посланика и могли да изгласате овај закон. Хтео сам толико да вам кажем, да и ми то видимо и да то примећујемо.

А, уједно бих предложио, много је боље и поштеније да дате једну паузу док не скупите довољан број гласова, да би могли даље да наставимо рад, а не да овде слушамо неке ваше празне приче и објашњења реда ради и добијања времена.

Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем.

Ријеч има савезни посланик Раичевић.

ДРАГУТИН РАИЧЕВИЋ:

Поштовани савезни посланици, уважени председавајући, ја сам се јавио за ријеч испред Социјалистичке народне партије да кажем само неколико ријечи, не са намјером да опструирам рад овог парламента, него само да се договоримо о неколико принципијелних ствари.

ВГ 63/4

Треба сигурно исправљати све неправде које су прављене раније, али се овдје оправдано поставља питање, које је јуче сасвим нормално поставио господин Шешел.

Прво, од ког времена треба ми да исправљамо те неправде? Да ли је то 1941. година, да ли је то 1905, да ли је то 1918? Ово не говорим случајно. Да ли ми имамо мандат народа да ми те све неправде, које су претходне власти радиле, ми данас овдје рјешавамо? Ово говорим због једне

чињенице коју сви знате - друга позната српска династија - намјерно подвлачим "српска" - јесте династија Петровић. Они су прва српска династија и државотворна династија која је направила другу српску државу на овим просторима, Црну Гору. На страну то што сада ова новокомпонована Дукљанска академија хоће да негира то да су они српска династија. Међутим, за нас који смо овдје присутни, то је неспорна чињеница.

Ви сви добро знате шта је било са том династијом. И, она, нажалост, има само једног живог наследника. То је принц, мислим да се зове Никола Петровић Његош, који живи у Паризу и који је, нажалост, католик, није православац. Међутим, њега увијек користи сепаратна власт у Црној Гори када треба да нешто преко њега заврши, и он врло често долази, и ви добро сви знате, у Црну Гору - због којих циљева, и то сви добро знате. Међути, сви добро знате да династија Петровић Његош има велику имовину, и то су највреднији културно-историјски споменици Црне Горе.

Да ли ће се поставити питање у овом прламенту да се и тој династији врати имовина? То је врло проблематично. А, уосталом, породица Карађорђевић има врло вриједну имовину у Црној Гори. Сви сте ви били сигурно у Милочеру. То је најљепши дио, можда и у Европи, једне обале која је сигурно врло, врло драгоцјен драгуљ природе, а то је власништво породице Карађорђевић. Е, зато ми овдје треба да се договоримо, поштоване колеге посланици, од када ми да решавамо те проблеме и те неправде.

63/5

Сигурно је да треба вратити држављанство и рехабилитовати све оне који су на политичкој основи прогањани. Међутим, бојим се - овако појединачним решавањем неких неправди - да нећемо баш добро проћи.

Толико. Захваљујем

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем посланику Раичевићу.

Ко се даље јавља за ријеч?

Изволите.

ДУШАН ПЕТРОВИЋ:

Поштовани председавајући, даме и господа посланици, наравно да је време драгоцено, али је и предмет овог закона нешто што задире заиста у биће и наше државе и наше нације. То, наравно, можда и не изгледа свакоме тако, али свако ко се дубље замисли над тим куда је наш национ ишао у последња два века, не може а да до тог закључка не дође.

Сва полемика око овог закона у себи садржи две битне ствари.

Једна је државотворна и заиста се питања, чак и филозофског аспекта бића нашег народа тиче, а друга је правна.

Овај суштински део, у ствари, значи да овим законом ми себи, као нација, као народ и као држава, враћамо један ампутирани део свога бића; враћамо се ономе што је Србију начинило државом, што је од Србије начинило једну већу државу када су историјске прилике то дозволиле;

враћамо праву и историјску важност и Карађорђу и Кнезу Петру, односно Александру Карађорђевићу и Краљу Петру и свим члановима Династије Карађорђевић.

ВГ 64/1 мд/бт

Ово друго правно питање, један велики правник који је краљу Николи написао један чувени закон, имао је сентенцу; "Што се грбо роди, време га не исправи." Е, то је тај указ којим је одузета имовина и држављанство династије Карађорђевића, то што се тад грбо родило, време исправља, да би оно што би од тада кренуло било здраво и развило се у државну и националну творевину која неће завршити као ово што је текло последњих неколико деценија.

Видим да питање држављанства није спорно, па о томе и не вреди речи трошити, а што се тиче имовине, мислим да је господин Дачић отворио другу страну ове полемике, да утврђивање порекла и природе имовине функционера који су ову државу водили у протеклих 10-ак година представља аргумент, да се не враћамо у питања имовине династије Карађорђевића, пре свега краља Александра и његових непосредних наследника. И, ту се одмах појави тај прави и крунски аргумент.

Краљ Александар је направио велику државу. За време краља Александра и његовог оца овој држави припојен је Космет, Македонија и направљена велика, никад до тада постојећа држава на Балкану и онда је оправдано запитати се - треба ли вратити имовину потомцима оних краљева који су најмоћније државне творевине од како је овог народа сачинили. За разлику од њих, крај овог века, дочекали смо са смањењем државне територије, са поразима и понижењима. И, то је разлог, између осталог, људски, морални, политички због чега је нужно преиспитати стицање енормне имовине свих оних који су то чинили, а за које време је наша држава и наш народ дошла на најниже гране у последња два века.

Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Ко се даље јавља за ријеч?

(Жагор у сали)

То је полемика са ставовима.

У реду је, изволите.

БГ 64/2

ИВИЦА ДАЧИЋ:

Даме и господо, без намере да се поново отвара полемика, ово што сам данас причао, то можете погледати у стенограмима, уколико нису запаљени, причао сам још најмање два или три пута у овој скупштини од 1992. године, од када сам посланик, дакле, о последицама стварања Југославије и штетности за српски национални интерес, јер је створена Југославија која није имала уобличен српски корпус у оквиру унитарне монархије, каква је била Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца. Само то.

Што се тиче имовине функционера, не знам како сте ме схватили, ја сам управо за то да се испита порекло имовине, а у складу са тима и порекло имовине Карађорђевића. Ту подржавам став ДОС-а, ако је став ДОС-а, који је изнео господин Шабић.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ МИЛУТИН ОЈДАНИЋ:

Захваљујем.

Пошто више нема пријављених за дискусију, закључујем претрес и стављам на гласање Предлог закона у начелу.

Ко је за, молим да дигне руку? (73 савезна посланика)

(А п л а у з)

Ко је против? (Четири савезна посланика)

Ко се уздржава од гласања? (Нико)

Констатујем да је Веће усвојило Предлог закона у начелу.

Отварам претрес у појединостима о Предлогу закона.

Ко се јавља за ријеч?

Закључујем претрес у појединостима.

Стављам на гласање Предлог закона у целини.

Ко је за? (73 савезна посланика)

Ко је против? (Четири савезна посланика)

Ко се уздржава од гласања? (Нико)

Константујем да је Веће усвојило Предлог закона о укидању Указа о одузимању имовине и држављанства породици Карађорђевић у цјелини.

(А п л а у з)

НАПОМЕНА: Стенографске белешке дискусије које Вам шаљемо су нередиговане и неауторизоване.

ШЕФ СТЕНОГРАФСКОГ БИРОА

Славица Костадиновић

(Извод из стенографских бележака седнице Већа република од 26. фебруара 2001. године):

ПРЕДСЕДНИК мр СРБА БОЖОВИЋ:

Прелазимо на слиједећу тачку дневног реда:

ПРИЈЕДЛОГ ЗАКОНА О ВРАЋАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА И КОНФИСКОВАНЕ ИМОВИНЕ ПОРОДИЦЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ

Предлагач је савезни посланик у Вијећу република Спасоје Крунић.

Можда би било корисно, ако бисте се сагласили, обзиром да и Влада има сличан закон, да евентуално спојимо расправу а да се изјаснимо посебно.

То бисмо могли да урадимо, ако се са тим саглашавају и предлагачи закона.

БП 21/5

Како видим, представник владе се саглашава са предлогом.

Да ли се Ви саглашавате?

Проф. др СПАСОЈЕ КРУНИЋ:

(упадица с места)

Ја бих имао шта да кажем.

ПРЕДСЕДНИК мр СРЂА БОЖОВИЋ:

Идемо редом, нема никаквих сметњи.

Тачка 2. је Предлог закона о враћању држављанства и конфисковане имовине породици Карађорђевић.

Предлагач је савезни посланик у Вијећу република Спасоје Крунић.

Предлог овог закона размотрили су Законодавно-правна комисија Савезне скупштине и Одбор Вијећа за правосуђе и савезну управу.

Да ли представник предлагача, прије отварања претреса, жели да узме ријеч?

Ријеч има савезни посланик Спасоје Крунић.

Молим савезне посланике да прате излагање и да се не удаљавају из сале јер се у овом моменту већ доводи у питање наставак рада!

Проф. др СПАСОЈЕ КРУНИЋ:

Зато што друкчије није могуће, сагласан сам да објединимо рад и расправу, ако се ради о овом закону који говори о укидању оног указа.

Да ли се о томе ради, господине председниче? (Да)

Ако је то у питању, онда нема потребе да ове предлоге закона нема потребе да посебно разматрамо.

Желим да подсетим да смо ми, Српски покрет обнове, још 1933. године поднели, преко својих посланика, овакав предлог закона у Савезној скупштини и тек сада долази на ред. Мало недостаје, од 8. марта 1947. године, после 55 година да се ова наша мука и срамота разреши.

БП 21/6

Одбор за правосуђе и савезну управу није подржао предлог односно каже да је за укидање, али није за враћање имовине. Пошто је савезна влада предложила закон за уређење ове материје, како каже: прописани, да ће то доћи на ред, што је сасвим извесно. Наш циљ није био да се било ко и било како издваја већ да се почне од породице Карађорђевић, од најславније породице у Срба и да то ништа не би било страшно да је Савезна влада то некако успела да формулише тако да већ данас то буде јасно. Бојим се да многи од Срба неће доживети да се и овај други закон приведи крају, да се врати имовина и да се врати држављанство. Не знам зашто то законом није предложено!? Не тражим икакво тумачење данас, све ми је јасно. Јасно ми је и наша данашња невоља јер смо сви рођени у Орашју 1804. године, а сви пореклом са Косова, па смо данас у овим клештима управо разматрали амнестију побуњеника.

ЦЗ

БП 22/1

Укидањем овог незаконитог и срамног закона из 1947. године без мало више смелости, ако хоћете да ми опростите на овоме, мало више смелости да се врати држављанство, да се врати имовина, наравно, опет уз некакве ограде и упозорења да ће то проћи у складу са законом. Све је то могло данас да се разреши, али, не вреди, јер ми сваку муку морамо четири пута да прогутамо. Но, у сваком случају, захвалан сам, јер господине Каса, сигурно да смо сви једнаки и да морамо да сачекамо закон и Крунић и Каса и Ковач, ако смо већ код слова К. Али, када смо код тог слова онда су Карађорђевићи нешто сасвим, сасвим друго. Хвала вам лепо.

ПРЕДСЕДНИК мр СРЉА БОЖОВИЋ:

Захваљујем господину Крунићу.

Ко даље жели ријеч?

Има ријеч потпредседник Савезне владе Мирољуб Лабус.

ДР. МИРОЉУБ ЛАБУС:

Господине председниче, господине посланици,

Влада се потпуно слаже са идејом коју је овде господин Крунић изложио да треба да се врати држављанство породици Карађорђевић, и да се врати имовина. Питање је само како да се то уради и код тога ми имамо извесне разлике, нешто другачији став и због тога смо ми овај други закон предложили.

Прва дилема је била, да ли треба донети посебан закон којим се враћа држављанство и имовина или укинути онај правни акт којим је одузето држављанство и имовина.

Господин Крунић мисли да треба посебан правни акт, значи посебан закон. Влада мисли да треба укинути акт, односно Указ Председништва Президијума Народне скупштине. Да вас подсетим, те 1947. године није ни цео Президијум заседао, него је Председништво од три члана на челу са Др. Рибаром и они су донели овај Указ којим је одузето и држављанство и извршена конфискација имовине. Сам по себи тај акт је незаконит, јер конфискација имовине јесте кривична санкција. Кривична санкција не може да се изрекне ако не постоји одговарајући судски поступак. Тај судски поступак није био у току.

БП 22/2

Једноставно је Президијум Председништва изрекао једну кривичну санкцију, а био је потпуно ненадлежан за то. Значи, ако хоћете и са чисто формално правног становишта, и са моралног становишта и како год хоћете то да назовете, потребно је укинути овај Указ.

Влада предлаже да се укине Указ. Укидањем Указа све правне последице које су настале анулирају се. Према томе, анулира се и одузимање имовине, али, пошто је то ипак једно сложено питање, а у међувремену је дошло у неким деловима имовине до промене стања. Негде се воде поступци.

Друго, то питање је такође везано са денационализацијом. И онда смо желели просто да још проучимо целу ту ствар и пре свега у договору и са породицом Карађорђевић да решимо ово питање.

Колико ја имам информације и колико Влада има информације, породица Карађорђевић се слаже да овим решењем, ми ћемо релативно брзо да учинимо још додатни напор и да решимо на задовољавајући начин и питање имовине.

Према томе, заиста је важно да једну од најстаријих и најугледнијих породица лишимо ове санкције и да тиме покажемо да смо поново правна држава и да толико водимо рачуна о историји. Ово је један од начина да покажемо да нам је стало до једне добре традиције.

Истовремено, ово ће да буде знак да заједно са поступком денационализације да се у данашњим околностима поштују својинска права. То је онда знак за све оне који желе да дођу у ову земљу да инвестирају и стекну својину, да је ово Влада и да је ово Скупштина која поштује својинска права. У складу са тим донећемо и предложити конкретан закон како да се реши питање породице Карађорђевић.

У том смислу, Влада сматра да овај други закон треба усвојити, а потпуно се са суштином закона који је г. Крунић изнео, слажем.

ПРЕДСЕДНИК мр СРБА БОЖОВИЋ:

Захваљујем господину Лабусу.

Ко даље жели ријеч?

БИ/ЈК

БП 22/3

Ријеч има савезни посланик Радоје Прица.

РАДОЈЕ ПРИЦА:

Даме и господо,

И ја делим ваше уважавање или уважавање које је изрекао мој претходник, породице Карађорђевић. То је несумњиво најзначајнија, најчувенија, најстарија Српска породица и слажем се са предлогом да се врати држављанство и да им се надокнади и врати имовина.

Међутим, чини ми се да у члану 2, предлажем предлагачу да га мало измени, јер он прејудуцира неке ствари.

Каже се: “Услови за повраћај конфисковане имовине”.

Ја бих предложио да се текст измени и каже: “Начин и услови за повраћај, односно накнаду конфисковане имовине из члана 1. овога закона биће уређени посебним законом”.

Ја нисам поднео амандман, али предлажем предлагачу да усвоји ову измену, јер се чланом 2. какав је сада, прејудуцира решење овог питања и каже се: “Повраћај”.

Међутим, да би изједначавали све оне чија ће имовина бити враћена, било да се ради о конфискацији, национализацији или бесправном одузимању без икаквог правног основа, а сигурно је да се свима неће моћи вратити у натуралном облику одузета имовина, због тога, понављам, требало би рећи: “Начин и услови за повраћај, односно накнаду конфисковане имовине из члана 1. овога закона биће урађени посебним законом”.

Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК мр СРЂА БОЖОВИЋ:

Захваљујем.

Ја желим само да обавијестим посланике да смо се ми процедурално договорили да водимо посебну расправу и да се, наравно, тако изјаснимо о Предлогу закона који је понудио посланик Крунић, и након тога да водимо расправу о Предлогу закона који је понудила Савезна влада. Тако да нема никаквих сметњи. Ви сте практично искористили могућност да говорите о овој тачки дневног реда, то транспонујемо за наредну тачку дневног реда.

БИ/ЈК

БП 22/4

Ко даље жели ријеч?

Има ријеч посланик Божидар Бојовић.

ДР. БОЖИДАР БОЈОВИЋ:

Господине председниче, даме и господо,

Прије скоро четири годије био сам позван у Бијели двор од тадашњег председника Савезне Републике Југославије господина Милошевића на разговор.

Одговорио сам да представници Српске народне странке не могу доћи у Бијели двор никоме другоме него само ако буду позвани од оних којима Бијели двор припада. Код Карађорђевића.

Чини ми се да ову предикту, моралну предикту или морални став су се многи представници странака, поготову у Србији, и оних странака које се издају за монархистичке странке у неким моментима су се огријешиле.

Српска народна странка као аутентични следбеник Народне странке из 1907. године и 1990. године дубоко осећа шта значи неправда која се наноси одузимањем основних људских права - права на живот, права на отахбину, права на дјело, права на имовину.

БИ/ЈК

БП 23/1

Дубоко осјећамо погубне посљедице једне идеологије која је одузимала грађанска права у име имагинарних идеала.

Исто тако, указујемо и указивали смо на погубне посљедице што они који су били у ситуацији прије десет година, када су дошли на власт, нијесу имали снаге да исправе ту велику неправду. Да је тада извршена денационализација и враћање свега што је одузето 1945. године, данас би био много мањи проблем и на Косову и Метохији, и у Црној Гори, и у Босни и Херцеговини, и Републици Српској Крајини.

Неотуђиви власник на тим просторима били су и били би они којима је земља припадала и који су на тим просторима стварали и интегрисали српски етнички простор, а не би били власници они који су се борили против тог етничког простора, а који разирају нашу земљу.

Не заборавите, господо, да је велики дио Метохије власништво Српске православне цркве, да је Српска православна црква исто тако власник многе имовине у Црној Гори, у Босни и Херцеговини, у Хрватској, у Словенији. Такође, династије Карађорђевића својим поштеним радом су власници бројне имовине, јер се у њихово вријеме имовина није могла другчије ни стицати. И то су богатство стицали на етничким просторима српског народа.

Пропуст који је учинила претходна власт не смије да понови ова власт. То би био неки први испит демократског, стварно демократског односа према поставкама и према неком значајном проблему. Без обзира на то колико је то тешко, даме и господо, поготову у условима у којима је

наша земља, права и прва обавеза ове власти јесте да се врати све оно - или правично надокнади - што је одузето неправдом.

Није у питању само то да се овим чином колико-толико умањује неправда, нити чињеница да нема пријема у међународне организације без спроведене денационализације, већ веома важно да се ово учини што прије и због тога што је у току

БП 23/2

процес пљачке имовине која припада српским династијама и другим власницима, а спроводи се под видом приватизације, посебно у Црној Гори, чиме се ствара могућност исправљања неправде, која се касније - ако се сада не исправе - неће моћи остварити.

Не заборавите, да су династије Карађорђевића власници бројних кућа и имања и у Црној Гори - и Светог Стефана, и Милочера, да не набрајам даље.

Не заборавите, у Црној Гори је на сцени својеврсни вид пљачке и отимања имовине Митрополије црногорско-приморске, Српске православне цркве од стране секте, под окриљем актуелне власти у Црној Гори. И ту може сјутра бити касно, као што је касно за Косово и Метохију и за друге просторе, ако се буде одлагало и тражило олакшање у неким правним елементима.

Даме и господо, ми данас овим законом треба да поништимо и једну велику неправду, а то је, одузимање држављанства члановима породице Карађорђевић. Истовремено, свједоци смо да у Црној Гори актуелни режим данас одузима то право својим држављанима, ускраћујући им право да одлучују на референдуму о државно-правном статусу Црне Горе.

Треба ли бољи доказ о каквом се режиму ради? То је, господо, иста она идеологија која је прије 55 година одузимала држављанство и Карађорђевићима и одузимала имовину Српској православној цркви, и свима онима који су је поштено стицали.

То је последњи остатак комунистичке диктатуре у Европи, последњи режим који угрожава основна људска права на вјеру, на отахбину, на слободу и имовину.

Због тога, нема стабилног Балкана док овај режим не оде у опозицију.

На крају, господо, треба бити слијеп па не видјети да све оно што је рађено и што се данас ради у Црној Гори са одузимањем имовине има за циљ да раздоби јединствени етнички српски простор у физичком смислу, како би се онемогућило стварање стабилне заједничке државе.

ЗМЉМ

БП 23/3

Дакле, разбијају онај простор који је осам стотина година на просторима Црне Горе дубоко уткан у етнички простор српског народа. Зато, Српска народна странка овај покајнички потез чини, јер се ово не може никако другчије назвати него покајничким потезом. Уз дужно извињење династијама Карађорђевића за све оно што су претрпјели, треба да буде и опомјена у наук.

Посебно се захваљујем подносиоцима у име Српског покрета обнове, а што се тиче Владе, то је ствар и обавеза актуелне Владе.

Хвала вам лијепо.

ПРЕДСЕДНИК мр СРЂА БОЖОВИЋ:

Захваљујем др Бојовићу.

Има ријеч савезни посланик Драган Тодоровић.

ДРАГАН ТОДОРОВИЋ:

Даме и господа савезни посланици, односно овде су само господа, пошто Горица није ту, имам осећај да се Тито сада окреће у гробу од ових излива храбрости, поштења и жеље да се исправи неправда. Само, не знам где сте били, поготово ви који сте спроводили ту политику, да ту неправду исправите на време. Каже наш народ “ мртвог се вуку не ставља на реп”, а ви управо то радите.

Што се тиче Српске радикалне странке, немамо ништа против. И ми мислимо да треба да се исправи неправда, да се члановима породице Карађорђевић врати држављанство, свима онима који желе то држављанство. Препоручујем вам само да то преведете и на енглески језик, пошто многи потомци Карађорђевића, на жалост, не знају српски језик, што сте имали прилике да се уверите оног момента када је први пут један од њих дошао у ову земљу.

Међутим, што се тиче имовине, Српска радикална странка је против тога да се та имовина врати породици Карађорђевић. Не знам само зашто само породици Карађорђевић, и не

БП 23/4

знам само зашто да овај закон буде од породице Карађорђевић.

Неправде су чињене и раније. Бар ви то треба да знате. Чинио их је и један од потомака Карађорђевића - Александар Карађорђевић, одузимајући беговску земљу, одузимајући манастирску и црквену земљу, што бар толико треба да будете обавештени. Те неправде треба да исправите ви данас и овде.

Ја мислим да се у овом закону крије нешто друго. Ово је преседан који ће за собом повући неке друге потезе. Они револуционари који су онда одузимали имовину, одузимали држављанства, подизали су, између осталог, имовину многих правних компанија. Немојте мислити да су оне то заборавиле и да ће преко тога прећи. Ако сте вратили Карађорђевићима, појавиће се сви они који су имали власништво над рудницима, фабрикама и свим вредностима у овој држави, појавиће се да то траже натраг.

Уосталом, господа, постоји нешто што не застарева. То је ратни злочин. То не може да застари. У нашем законодавству све друго после 20 година застарева. Ви сада радите исто оно што су многи међу вама, или ваши претходници, које ви баштините, урадили 1941. године. Чините једну неправду многима који се ни криви, ни дужни, а који ће због свога имати последице.

О томе, господа, морате данас водити рачуна. Да ово није ни најмање наиван Предлог закона, и да за ову земљу може имати заиста велике последице, треба да водите рачуна.

Још једном, морам да изразим чуђење према једној од странака у овом Парламенту, на какве су све обрте спремни и ускоро очекујем да ће се звати Социјалистичка монархистичка и, вероватно, оставиће још неки придев за неко кратко време када буде требало да се још нешто

усвоји. Али, господо, ви сте пре кратког времена били комунисти, сада сте социјалисти, па сте сада подељени социјалисти.

ЗМ/МЉ

БП 24/1

Сада не знам докле ћете ви мењати, односно прихватати све оно што се овде од вас тражи. Стварно, биће ми задовољство да утврдим колики вам је праг неиздрживости, односно колико можете да трпите.

ПРЕДСЕДНИК мр СРЂА БОЖОВИЋ:

Хвала,

Да ли неко од посланика или других учесника у расправи жели да узме ријеч поводом ове тачке дневног реда?

Разумијем да нико не жели.

Пошто се нико не јавља за ријеч, закључујем начелни претрес и стављам на гласање Предлог закона у начелу.

Ко је за, молим да подигне руку? / два савезна посланика /

Ко је против? Молим да подигне руку? /3 савезна посланика /.

Ко се уздржао од гласања? / 19 савезних посланика /.

Констатујем да Вијеће није прихватило Предлог закона у начелу.

Отварам претрес у појединостима.

Пардон, није прошао, па прелазимо на слиједећу тачку дневног реда:

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О УКИДАЊУ УКАЗА О ОДУЗИМАЊУ ДРЖАВЉАНСТВА И ИМОВИНЕ ПОРОДИЦЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ /АС - 37/.

Предлог овог закона размотрили су Законодавно-правна комисија Савезне скупштине и Одбор вијећа за правосуђе и савезну управу.

Да ли представник предлагача прије отварања претреса жели да узме ријеч? /Не жели/

Отварам начелни претрес.

Ко се јавља за ријеч?

Можемо сматрати да је господин Прица већ говорио о Предлогу овог закона.

Да ли још неко жели ријеч? / Не жели /

Пошто се нико не јавља за ријеч, закључујем начелни претрес и стављам на гласање Предлог закона у начелу.

БИ/ЈК

БП 24/2

Ко је за, молим да подигне руку? /26 савезних посланика/.

Ко је против? /Нико/.

Ко се уздржава од гласања? /1 савезни посланик/.

Констатује да је Вијеће прихватило Предлог закона у начелу.

Отварам претрес у појединостима.

Ко се јавља за ријеч? /Нико/.

Пошто се нико не јавља за ријеч, закључујем претрес у појединостима.

Како није било поднијетих амандмана на Предлог овог закона, стављам на гласање Предлог у цјелини.

Ко је за, молим да подигне руку? /25 савезних посланика/.

Ко је против? /Нико/.

Ко се уздржао од гласања? /1 савезни посланик/.

Констатујем да је Вијеће усвојило Закон у предложеном тексту.